

Negatieve leersfeer bespreekbaar maken

Een positief leer-leefklimaat is voorwaardelijk voor alles wat je in je school met leerlingen wilt bereiken. Soms lukt dat niet. "Ik trek deze klas niet meer", een bekende hulpkreet van een gefrustreerde leerkracht. Het kan ook dat je als schoolleider zelf zorgen hebt. Verbetering begint in beide gevallen met een constructief gesprek met de leerkracht. In dit artikel helpen we je een gesprek te starten en de angel te vinden.

TEKST GERARD BEL EN NIELS DE JONG FOTOGRAFIE AANGELEVERD

Een ongezonde leersfeer is altijd een urgent probleem. Voor de kinderen, maar de beroepstrots van de leerkracht is ook in het geding. Het is voor de schoolleiding een kunst apart om de oorzaak van de problemen te herkennen, deze bespreekbaar te maken en aan te sturen op een oplossing.

Klassenmanagement is de kwetsbare brug tussen didactiek en pedagogiek; een containerbegrip dat het hele vak raakt. De literatuur onderscheidt vijf elementen (zie kader). Bij ieder element noemen we voorbeelden van problemen, vatten we het ideaal samen en doen we suggesties om het gesprek richting oplossingen te buigen.

1. RELATIES

Er is weinig vertrouwen en onderling respect tussen leerlingen of de klas en de leerkracht. Treiteren en mopperen is normaal geworden. De leerkracht of leerlingen voelen zich niet welkom in de groep.

Dit raakt het *pedagogisch klimaat*. Een pedagoog zoekt waardevol

contact met alle kinderen en werkt aan het vormen van een positieve groep. Iedereen heeft zijn eigen plek. De leerkracht pakt regie door leiding te geven én nabij te zijn. Alle kinderen zijn op hun gemak.

Positieve relaties worden opgebouwd uit positieve interacties. Tegelijk zit hier ook de pijn als het niet lekker loopt. Het is geen neutraal terrein; het gaat over de leerkracht als persoon. De beroepstrots en het zelfbeeld van de leerkracht staan op het spel.

Gesprekssuggestie: Welke interacties verlopen moeizaam? Wat heb jij van de kinderen nodig? Wat hebben de kinderen van jou nodig als juf/meester? Vind je jezelf eerder te streng of te toegankelijk?

2. LEREN ORGANISEREN

Kinderen vervelen zich liever dan dat ze aandacht hebben voor de leertaak. Ze vinden school 'stom'. Resultaten vallen tegen en de leerkracht is ontevreden en noemt de kinderen 'lui' of 'slordig'. Leerkrachten maken leren vanzelfsprekend door krachtige didactiek en activerende werkvormen. De leerkracht heeft heldere leer-

doelen voor de kinderen en benut leertijd zorgvuldig. Het aanbod is afgestemd op de leerbehoeften.

Gesprekssuggestie: Onderzoek met de leerkracht of het aanbod aansluit bij de leerbehoeften van de klas. Welke leerlingen profiteren vooral van het aanbod? Hoe worden kinderen geactiveerd? Is de instructie taakgericht of doelgericht?

3. STRUCTUUR

Het klaslokaal oogt chaotisch, er gaan veel kinderen naar het toilet, lessen komen traag op gang, er is kabaal en rommel in lessen waar rust en aandacht moet zijn.

Wat moet en mag is in een gestructureerde klas voor iedereen duidelijk. De gedragsverwachtingen zijn expliciet gemaakt. Regels, rust en overzicht zijn voor kinderen essentieel: hoe meer duidelijkheid er is in de klas, hoe meer energie naar leren gaat. Gewenst gedrag wordt zo gemakkelijk mogelijk gemaakt.

Gesprekssuggestie: Bespreek de voorspelbaarheid van de lesdag. Hoe weten de kinderen wat je van hen verwacht? Welk voorbeeldgedrag laat jij zien? Hoe bekrachtig je goed gedrag?

4. SOCIAAL-EMOTIONEEL LEREN

Kinderen hebben zichzelf niet in de hand. Samenwerkopdrachten geven gedoe en de leerkracht heeft daar weinig geduld mee. De taakgerichtheid is laag, kinderen geven snel op.

Als kinderen ouder worden, kun je steeds meer van hen vragen omdat ze steeds meer controle hebben over hun gedrag. School is een ideale plek om deze zelfregulatie te oefenen. Als blijkt dat kinderen nog niet in staat zijn tot bepaald gewenst gedrag, hebben zij geen sancties maar extra ondersteuning nodig. Het heeft geen zin om leerlingen verantwoordelijk te houden voor gedrag dat ze nog niet kunnen laten zien.

Gesprekssuggestie: Wat verwacht je van je leerlingen? Zoek samen uit waar de schoen wringt: *weten* kinderen het niet, *kunnen* ze het gewenste gedrag niet laten zien of *willen* ze het niet?

5. BEGRENZEN

Negatieve normdragers maken de dienst uit. Een woedeaanval van een kind verknoeit zomaar de les. Allerlei ordeverstoringen maken de leerkracht machteloos. 'Klein' ongewenst gedrag krijgt vrij spel.

Leerkrachten vinden de gouden combinatie tussen sturen en verbinden: vriendelijk leidinggeven en kalm corrigeren. Ongewenst gedrag dat het leren en welbevinden van kinderen hindert, wordt

GOED KLASSENMANAGEMENT VOOR EEN POSITIEF LEER-LEEFKLIMAAT

1. Relatie creëren met en tussen leerlingen (interpersoonlijk leerkrachtengedrag).
2. Een productief leerklimaat creëren (organisatie/activiteiten/werkvormen).
3. Een veilig klimaat creëren in de klas (regels/rust/overzicht).
4. De ontwikkeling van sociale vaardigheden en zelfregulatie ondersteunen (preventieve maatregelen om gewenst leerlingengedrag te bevorderen).
5. Optreden bij gedrags- of ordeproblematiek (reactieve maatregelen om ongewenst leerlingengedrag bij te sturen).

Bron: Evertson, C.M., & Weinstein, C.S. (2006). Classroom management as a field of inquiry. *Handbook of classroom management: Research, practice, and contemporary issues*, 3(1), 16.

snel en adequaat geadresseerd. De leerkracht handhaaft de regels zonder de situatie daarmee te laten escaleren. De kinderen ervaren rust omdat hun leerkracht stabiel en voorspelbaar reageert.

Gesprekssuggestie: Welke leerlingen hebben last van het probleemgedrag? Hoe stel je eisen? Hoe ziet je escalatieladder eruit?

UITZOOMEN

Stel jezelf, nadat je de collega hebt geactiveerd, de vraag: ligt goed leerlinggedrag op het bordje van onze hele school of laten we dit over aan de individuele kwaliteiten van leerkrachten? Scholen met gezamenlijke gedragsverwachtingen ondersteunen daarmee alle leerkrachten. Starters en zijinstromers het meest.

OVER ONS:

Gerard Bel en Niels de Jong zijn de eigenaren van VoordeGroep.nl. Ze ondersteunen scholen, complexe klassen, startende leerkrachten en zijinstromers bij het vormen van een goede leersfeer.

Gerard@voordegroep.nl
06 - 81 68 74 19

Niels@voordegroep.nl
06 - 81 22 68 05